
Warszawa, 23.10.2021 r.

KRD.RPD.147.1.2021

Opinia prawna w przedmiocie świadczeń wypłacanych w czasie zawieszenia kształcenia w szkole doktorskiej

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem niniejszej opinii jest analiza przepisów odnoszących się do świadczeń wypłacanych doktorantce w czasie trwania zawieszenia kształcenia na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego.

II. Stan faktyczny

Rzecznik Praw Doktoranta otrzymał pytanie w zakresie możliwości pobierania zasiłku macierzyńskiego w czasie zawieszenia kształcenia w szkole doktorskiej.

III. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm. (w skrócie: „PSWiN”);
2. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm. (w skrócie: „Ustawa o systemie ubezpieczeń”).
3. Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1133 z późn. zm. (w skrócie: „Ustawa zasiłkowa”).
4. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm. (w skrócie: „Kodeks pracy”).

IV. Analiza prawna

W pierwszej kolejności należy wskazać, że PSWiN wprowadziła zasadnicze zmiany w kształceniu doktorantów. Jedną z nich jest powszechny system stypendialny. Zgodnie z Ustawą o systemie ubezpieczeń doktoranci objęci są obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i wypadkowym w okresie otrzymywania stypendium doktoranckiego. Dobrowolne jest ubezpieczenie chorobowe.

Stosownie do art. 204 ust. 3 PSWiN - kształcenie, na wniosek doktoranta, jest zawieszane na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu ojcowskiego oraz urlopu rodzicielskiego, określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Zwrócić należy uwagę na fakt, iż przepis ten skonstruowany został w ten sposób, że wniosek doktoranta powoduje zawieszenie kształcenia, nie ma w tym przypadku możliwości odmowy.

Bardzo istotny w kontekście niniejszej sprawy jest art. 209 PSWiN. Wskazać należy, iż stosownie do ust. 2 - łączny okres otrzymywania stypendium doktoranckiego w szkołach doktorskich nie może przekroczyć 4 lat. Istotne jest jednak to, że do tego okresu nie wlicza się okresu zawieszenia oraz okresu kształcenia w szkole doktorskiej w przypadku, o którym mowa w art. 206 ust. 2 PSWiN. Do kwestii wypłacania świadczeń podczas zawieszenia kształcenia odwołuje się art. 209 ust. 6 PSWiN - w okresie zawieszenia kształcenia do ustalenia wysokości stypendium doktoranckiego stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania zasiłku macierzyńskiego, z tym że przez podstawę wymiaru zasiłku rozumie się wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego, o której mowa w ust. 4, przysługującego w dniu złożenia wniosku o zawieszenie.

Analiza wskazanych przepisów prowadzi do konkluzji, że doktorantowi w czasie zawieszenia kształcenia w dalszym ciągu wypłaca się stypendium doktoranckie. Z tym, że do ustalenia jego wysokości mają zastosowanie przepisy dotyczące ustalania zasiłku macierzyńskiego.

W tym kontekście zwrócić należy uwagę na art. 12 ust. 1 Ustawy zasiłkowej zgodnie z którym - zasiłek chorobowy nie przysługuje za okresy niezdolności do pracy, w których ubezpieczony na podstawie przepisów o wynagradzaniu zachowuje prawo do wynagrodzenia. Okresy te wlicza się do okresu zasiłkowego. Przepis ten stosuje się odpowiednio do zasiłku macierzyńskiego.

Zgodnie z informacjami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych: „Zachowanie przez doktorantów prawa do stypendium za okresy niezdolności do pracy oznacza brak prawa do świadczeń w razie choroby i macierzyństwa w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, a także brak prawa do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego w czasie trwania ubezpieczenia wypadkowego.¹”

Istotną kwestią są uprawnienia doktorantów po zaprzestaniu otrzymywania stypendium doktoranckiego – „Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego będą przysługiwały jedynie po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego, gdyż doktoranci otrzymujący stypendium doktoranckie podlegali ubezpieczeniom, a po ustaniu tytułu stypendium nie jest już im wypłacane. Świadczenia w razie choroby i macierzyństwa po ustaniu tytułu ubezpieczenia wypłaca ZUS².”

¹ https://www.zus.pl/baza-wiedzy/biezace-wyjasnienia-komerek-merytorycznych/firmy/-/publisher/details/1/prawo-do-swiadczen-pienieznych-w-razie-choroby-i-macierzynstwa-dla-doktorantow-ktorzy-rozpoczna-ksztalcenie-od-1-pazdziernika-2019-r_/2944574

² Ibidem.

Ważne dla doktorantów jest to, że do maksymalnego 4-letniego okresu pobierania stypendium doktoranckiego nie wlicza się okresu zawieszenia kształcenia. Potwierdza to również pogląd doktryny – „Tym samym skorzystanie z uprawnienia do zawieszenia kształcenia w związku z rodzicielstwem spowoduje, że łączny okres pobierania stypendium będzie mógł być w istocie przedłużony o okres trwania zawieszenia. Ustawodawca nie wskazuje przy tym limitów czasowych lub ilościowych zawieszenia kształcenia w związku z rodzicielstwem. Doktorant będzie mógł zatem skorzystać z tego uprawnienia (i pobierać stypendium) w związku z urodzeniem się lub przyjęciem na wychowanie każdego dziecka, a każdorazowy okres zawieszenia będzie pozwalał przedłużyć okres pobierania stypendium doktoranckiego w czasie kształcenia się w szkole doktorskiej o tenże okres zawieszenia. Rozwiązanie takie należy zaaprobować, gdyż stanowi wyraz polityki prorodzinnej państwa.” (A.Przybołowicz, Zasiłek macierzyński doktorantów pobierających stypendia doktoranckie (w:) Praca i Zabezpieczenie Społeczne nr 6/2020).

V. Wnioski

1. Doktorantce w czasie zawieszenia kształcenia w dalszym ciągu wypłaca się stypendium doktoranckie. Do ustalenia wysokości stypendium stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące ustalania zasiłku macierzyńskiego, z tym że przez podstawę wymiaru zasiłku rozumie się wysokość miesięcznego stypendium doktoranckiego, o której mowa w art. 209 PSWiN ust. 4, przysługującego w dniu złożenia wniosku o zawieszenie.
2. Świadczenia w razie choroby i macierzyństwa po ustaniu tytułu ubezpieczenia wypłaca ZUS.
3. Do maksymalnego 4-letniego okresu pobierania stypendium doktoranckiego nie wlicza się okresu zawieszenia kształcenia

mgr Wojciech Kielbasiński
Rzecznik Praw Doktoranta KRD